

Petz György

Secpercesek

Azon tökölt, hogyan valósítsa meg önmagát.

Az életén már túl volt, de még nem volt halott.

Eszébe jutott a hattyú halála, az elpatkoló alkoholista – de nem volt se akromegáliás liba, se iszákos.

Marad az írás – vélekedett –, s mert zabszemet érzett a hátsójában, félve, ki ne hajtson, főleg, nehogy *szarba* (sic!) szökkenjen, tollat ragadott, és à la manière Örkény – csak röviden és velősen –, belekezdett.

Reménykedett a humor sötétségtől megváltó erejében, a mindenkori fennálló tökéletlenségében, a bio-pszicho-szociális jelenség örök témaadó képességében.

Gondolkodom, tehát viszonyítok, mert *magában semmi sem elég*, de ezt már egy nőre akarta vonatkoztatni, akit semmiképp sem szeretett volna megsérteni, mert nem tetszett neki.

A természet azért van, hogy harmóniában éljünk vele – morfondírozott –, a nőnek is van természete.

A rútnak is van esztétikája, sőt azt még érzékenyebben érzékeljük. De az elutasítás embertelen, s hozzá csak az emberi állhat közel. Jaj!

Akkor inkább röviden. Jusson idő a valóság megszépítésére.

Helyesbítés

Jó harminc évvel később belekezdett, hogy leírja és föltegye a netre egykori katonás emlékeit. Vicces könyvet akart „körlevelezni”, mit szólnak az egykori előfelvételis katonatársak.

Derültek. Csodálkoztak, mennyi mindenre emlékeznek mindabból, amit egykor – azonnal – törölni akartak, avagy dicsekedni óhajtottak vele; amire örökké hivatkoztak; ami évtizedek óta találkozásaik leitmotívja: röhögés, undor, kérdés és fancsal nosztalgia. Elvégre a kamaszkorból áthajló nagy szerelem-hányás-barátság egyvelege. S mégis a tisztaság kora azzal szemben, ami azóta „levődik”.

– Tényleg nem úgy történt, ahogy leírtad – jelez egy véletlen folytán elért egykori társ. – Ugy van, ahogy M. N. jelzi. Higgyél neki, halálpontos. Abban a számos jelentésben, amit rólam írt, minden állítása valós tényen alapszik, jó stílusban, pontosan kidolgozva. Bizonyos értelemben, és ha nem az én megfigyelésem révén bizonyosodtak volna be képességei, még az ideálom is lehetett volna. Javítsd ki, amit írtál. Ő nagyszerű, ő pontos. Ő besúgó, mint maga az élet. Ha én írok, fogja ő ceruzámat...

Csend ül

Kiült az Eötvös-kollégium ablakába, és üvöltöni kezdett. Bajusza is volt, haját úgy fésülte, mint Kosztolányi Didé, mint Dolfi – és harsogott. A nyugodt szegedi alkonyatba zengte: – *Über allen Gipfeln Ist Ruh', In allen Wipfeln Spürest Du Kaum einen Hauch; Die Vögelein schweigen im Walde. Warte nur! Balde Ruhest du auch....*

A hangoskodást a rendőr is észrevette, de a szöveg tartalmát nem értette. Valami idegen nyelv. Besegítették neki: német.

A portáshoz már egy jó szándékú hívta: náci propaganda zajlik a kollégiumból, egy *adolfhitler* ugat *nemzetem büszkeségéhez, Szegednek népéhez*. Komócsin Zoltán városában!

A magából *sozusagen* kikelt német szakos kollégiumvezetői intést kapott, mert ablakban ülni veszélyes, hangoskodni pedig tilos. A szöveg tartalmára nem tértek ki, nem vették elő Goethe Farkas János műveinek összkiadását.

A német tanszék derült.

Átbökött lepke avagy Pszühké

Szerelmük már hűlőben – a férfi csinálta a napi rutint, ami elengedhetetlen a család fizikai fönmaradásához; az asszony – mert megtehetette – a lelki dolgokkal foglalkozott. Rájött nehézségei ósokára: harmadik generációs Auschwitz-szindrómás.

Apja hét-nyolc lehetett a vészkorszak idején, nagyapját nem ismerhette. A családi hagyomány szerint a régóta keresztény, hívő férfi egyfajta imitati Christit követett el. Imádkozott, hogy inkább őt, és ne a feleségét és a két gyereket. Nyert. Meghalt. Még a táborba sem ért el. Útközben.

Érzékeny-ideges felesége a két gyerekkel bujkált. A kisleány szinte apjaként tisztelt egy ormótlan ruhásszekrényt – és túléltek.

Később megszületett a kisleány, aki nagyként utánanézett fölmenői történetének. A megtudottakat papírra is vetette. Elkezdte lerajzolni. A függőleges tengely egyik oldalára a zsidó fölmenőit, a másikkra a sváb elődöket. Ott talált kitelepítést, kényszer-tábor, vagyonekobbzást, kivégzést. Azután pontosított az innenső oldalon is, ahol talált munkaszolgálatot, csilla-

gos házba kényszerítést, vagyonevesztést, megsemmisítést.

Férje viccelődött, hogy a világháborút családon belül lejátszhatták volna. A nő erre sírt, mert neki lelke van, finom, hímporos, óvándó. A tengely két oldalát egy kissé elcsúsztatta időben. Erre megint sírt. A kép, ami elé állt – egy lepke, lepentőcske, pillangó vagy pszühké.

Lélek, ami nem repül, átböki a tengelyt.

Martinique

Nyár, szabadság, kreolra sült, kicsattanó egészség.

Nőt akart. Ifipark. Zaj. És egy martinique-i szépség. Elbűvölte. Micsoda egzotikum!

Barátja szerint egy ótvar cigány lány.
– Csorba Ica, le akarok feküdni veled.

– Jó, de egy hét után.

– Rendben.

– Meg nagyon szűk vagyok.

– Meglátjuk.

Elvitte még a Zeneakadémiára is, színházba, ahol anyja és a barátnői *paffá lettek* tőlük.

Élvezték egymás szépségét. Mint egy szép roma pár a hatodik napon.

Valami újpesti kerthelyiségben szóba elegyedett velük – Milyen szép pár! – egy konzolidált, hatvan körüli úr. Egy tanár, aki sokat tudott irodalomról, történelemről. De a fiú is. Alaposan belemerültek a legkülönfélébb korokba, témákba – a tanár kezdett elhűlni.

– Micsoda tájékozottság! – a fiú, de a lány is mennyire otthon van a felvillantott világokban.

Pedig a lány csak jó érzéssel helyeselt, jelzett a fiú szavaira, gesztusnyelvvel erősítette az esetleges szellemi párbajban, amit a tanárral vívott.

Az megörült a csillogó szempárokknak, örvendezett a fejlődésnek és a roma jövőnek; egyszer csak elszégyellte magát – és elstetett.

És akkor a fiú bizsergető örömmel szorította magához a lányt.

– Megyünk?

– Mehetünk. De vigyázz, mert én még szűz vagyok, és nagyon szűk – mondta Csorba Ica, akinek hat testvére és egy kartetoválasza volt: Ica; amelyet hiába próbált meg eltüntetni.

Többet nem találkoztak.

Kis Lajos

Örökké morcos volt. Mindig panaszkodott, mint aki a halandóság terhét cipeli. Fájt neki, hogy sosem lehet Nagy Lajos. Hiszen azon nevéek között akadt örök életű, aki nagy is volt, és Lajos is, akinek birodalmát mosta néhány tenger, nem patak, mint Ágnes asszonyét.

Már próbálkozott a magyarítással is, de közölték vele, hogy nem megalapozott a szándéka, a kis legalább annyira magyar, mint a nagy. Punctum, nem Anjou.

Pedig örült, hogy legalább egy eredeti gondolata támadt. Fájt neki, hogy a világ és a hivatal így viszonyul hozzá; annyi engedményt azért jó szándékúan tettek, hogy esetleg egy S-et ragaszthatna hozzá. Na, azt aztán végképp nem! Egyesek így is puszi-lalinak csúfolták, mintha két S-sel írta volna a nevét, s valami angol jövevény lenne. Mi hát a név, és mi a célunk ezen a földön nevünk billoga alatt?

Efféle gondolatok gyötörték akkoriban, még az időközben megszüntetett hetes buszon is, valahol a Thököly úton kifelé, a Bosnyák tér irányában, amerre halni jár a lélek, vagy üzletelni. A járművön kivételesen alig utaztak,

de a rutinos pestiek görcsösen, két kézzel is kapaszkodtak a kockaköveken rázkódó kocsin.

És akkor kinézett jobbra, kissé előre menet iránt, és gyökeret vert ez élet sebes buszának gumipadlójába. Megnyugodott, mint akit a filozófia langyos árama érint és megnövel; mint aki másként veszi a levegőt, nem a kis tyúkszaros élete felől szenved el a világot, de valami egyetemes törvény felől rendeződik – szemébe derű költözik a majd' mindentudás szerény mosolyával. A járdán, mintha kizárólag neki állították volna ki, négy lábón hatalmas felirat, ószövetségi erővel, kőtáblás ráérősséggel, csak ennyi, két sorban, nyomtatott nagybetűkkel:

ÉLŐ

HAL

Az üzenet mögött észre sem vette a HÚSBOLT feliratot. Benső öröm járta át, bizsergően tudta, mostantól csakis az örök dolgokkal foglalkozhat, nincs pazarolható ideje. Hagyta a kapaszkodókat a görcsösöknek. Esését nem tudták megakadályozni, de eszméletlenségét furcsállták. Nem értették, hogyan lehetséges, de (személyije alapján) Kis Lajos önfeledten mosolygott.

– Tönkre akarsz tenni?

Elöttem van régi, nagy hajú, szakállas, italos alakja a szomszédos kollégiumi szobából. Nem olyan jelenség, mint a nagy formátumú szobatársai, akik valami angyali segítséggel egyensúlyoztak a végső lezúllás szakadéka fölött. Én már benne láttam. Nem értettem, miért védik. *Szemétembernek* tűnt.

– Ezt publikálni akarod névvel, teljes sztorival? Megölsz. Állás, család, gyerek. Az egyetemi karriert nem is mondom.

– Nem. Átírom.